

HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA DE CATALUNYA

Industrialització, política i societat fins al període revolucionari (1844-1873)

Universitat Popular de Granollers

Diego Valverde Seral

SUMARI

La industrialització (1844-1867)

- ❖ La Dècada Moderada (1844-1854)
- ❖ El Bienni Progressista (1854-1856)
- ❖ La Unió Liberal (1858-1863)

El període revolucionari (1868-1873)

La Renaixença

SUMARI

La industrialització (1844-1867)

- ❖ La Dècada Moderada (1844-1854)
- ❖ El Bienni Progressista (1854-1856)
- ❖ La Unió Liberal (1858-1863)

El període revolucionari (1868-1873)

La Renaixença

LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

L'activitat econòmica a Catalunya

- ❖ Dècada 1840's → integració de l'economia catalana en el mercat espanyol, incloent-hi Cuba i Puerto Rico.
 - ❑ Exportació del tèxtil i dels derivats del vi.
 - ❑ Començà el creixement industrial, l'expansió agrària i una xarxa de transports que dinamitzaria el consum.
 - ❑ Entre 1850 i 1880 → el PIB català es duplicà.
- ❖ Catalunya la fàbrica d'Espanya.
 - ❑ Pel creixement de la demanda interna.
 - ❑ Per la progressiva generalització del ferrocarril a Espanya.
 - ❑ Per les inversions procedents d'Amèrica.
 - ❑ La fil·loxera a Europa → va fer un "riu d'or" abans d'arribar a Catalunya.
- ❖ Paral·lelament els conflictes socials anaven creixent.

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

La població catalana

❖ 1857 (primer cens modern) → 1.652.291 habitants.

- ❑ Augment malgrat les condicions de vida desfavorables i les carències sanitàries.
- ❑ Increment de la natalitat però discret descens de la mortalitat.
 - Mortalitat infantil a mitjan XIX → desaparició de gairebé la meitat abans del primer any de vida.
 - A partir dels 1860's → descens de la natalitat.
- ❑ L'augment de la població catalana ≡ doble de la resta de l'Estat.
 - Crisis de subsistència menys severes que a la resta de la Península.
 - Epidèmies menys mortíferes → verola, febre groga, còlera.
 - Altres malalties → tuberculosi, sífilis, tifus i paludisme.

Mercat del Born de Barcelona, segle XIX

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

❖ Processos migratoris.

La Havana: Portes de Montserrat
(F. Miahle, 1853)

- ❑ Emigració catalana a Cuba i països del Riu de la Plata.
 - 1858 → el 20% dels residents espanyols a Cuba eren catalans.
 - A L'Havana el 29% dels comerciants eren catalans, i a Santiago de Cuba el 65%.
 - Participaren en el tràfic d'esclaus negres.
 - 1886 → abolició de l'esclavitud.
- ❑ Emigració rural a les ciutats.
 - La població rural començà a reduir-se.
 - Barcelona → de 227.900 el 1857 a 533.000 el 1900 (+134%).
- ❑ Finals del XIX → augment de la immigració, sobretot valenciana i aragonesa.
 - Compensà el descens de la natalitat.

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

El camp

- ❖ Dinamisme de l'agricultura ⇒ creixement del mercat interior i estimulació de l'arrencada de la industrialització.
 - ❑ A ponent i al nord → cereals i llegums.
 - ❑ Al sud i al centre → vinya i arròs al Delta.
 - ❑ La vinya va continuar sent d'interès rellevant.
 - Augment del consum local.
 - Exportació a la resta de l'Estat (a canvi de blat castellà) i a les Antilles.
 - ❑ 1847-1861 → construcció del canal d'Urgell.
 - ❑ Objectiu de les desamortitzacions → modernitzar el camp.
 - A Catalunya → efectes reduïts per l'ocupació intensiva del sol.
 - A la resta de l'Estat → els nous propietaris no es van dedicar a crear riquesa sinó a acumular patrimoni.

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

Comunicacions, ferrocarril i banca

❖ Les comunicacions.

- ❑ 1823-1868 → premsa controlada per l'autoritat política.
 - Tret de breus etapes de llibertat: 1840-43 i 1854-56.
 - Gairebé tota en castellà.
 - El *Diario de Barcelona* (1792) hegemònic.
 - Publicacions culturals i literàries → *El Vapor* (1833), *Lo Verdader Català* (1843), *Calendari dels pagesos*.
- ❑ 1850 → servei de correus.
- ❑ 1852 → el telègraf.

- ❑ A partir de 1868 → la premsa estimularia la creació d'una opinió pública.
 - Al marge dels centres de poder aristocràtic i dels cercles erudits.
 - Ajudà a democratitzar la societat.

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

❖ El ferrocarril.

- ❑ Construcció finançada per la iniciativa privada.
 - A la resta de l'Estat capital majoritàriament estranger.
- ❑ 1848 → primer ferrocarril a Espanya: Barcelona-Mataró.
- ❑ Dècades 1850's i 1860's → impuls del ferrocarril.
 - 1862 → Barcelona-Girona, tant per Granollers com per Mataró.
 - El 1854 arribava a Granollers.
 - 1863 → Barcelona-Madrid.
 - El 1859 arribava a Manresa, el 1860 a Lleida i el 1861 a Saragossa.
 - 1867 → Barcelona-València.
 - El 1854 arribava a Molins de Rei i el 1865 a Tarragona i Tortosa.
- ❑ 1866 → crisi financera i pèrdua del valor en borsa de les companyies.
 - El transport de mercaderies i de passatgers molt inferior al previst.

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

Xarxa ferroviària a Catalunya al segle XIX

- Altres línies a Catalunya en el segle XIX:
 - 1863 → Barcelona-Sarrià.
 - 1875 → Montcada-Granollers-Vic.
 - 1878 → Girona-Portbou.
 - 1879 → Tarragona-Reus-Lleida.
 - 1880 → Vic-Ripoll-Sant Joan A.
 - 1881 → Barcelona-Vilanova-Valls.
 - 1887 → Manresa-Berga/Olvan.

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

❖ La banca.

- ❑ El sistema financer agilitzà el creixement econòmic.
- ❑ Es nodria de → l'agricultura, el comerç i la repatriació de capitals americans d'origen divers.
- ❑ 1844 → *Banc de Barcelona*.
 - (per comerciants i industrials amb Manuel Girona).
- ❑ 1844 → *Caixa de Barcelona*.
 - (per la Societat Econòmica d'Amics del País, la Junta de Comerç i l'Ajuntament de Barcelona).
- ❑ 1854 → *Caixa de Sabadell*.
 - (per industrials sabadellencs amb Pere Turull).
- ❑ Companyies de crèdit → *Catalana General de Crèdit* i *Crédito Mobiliario Barcelonés* (1856).
- ❑ 1866 → crisi i fallida que afectà el nucli del sistema financer català.

Seu central de la Caixa de Sabadell (1905-1915)

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

La Revolució Industrial

❖ Els recursos energètics.

- ❑ Només l'aigua, i no gaire abundant.
 - Expansió de molins (paper, farina, etc.) amb les rodes hidràuliques.
 - Força hidràulica a les colònies industrials ($\cong 80$) al redós dels rius (Ter i Llobregat), mentre a la ciutat amb el vapor.
- ❑ Escassetat de carbó.
 - Les mines catalanes eren pobres i amb dificultats de transport.
 - Amb el ferrocarril millorà el transport però no la producció.
 - El carbó anglès que arribava en vaixell a Barcelona era més assequible.
- ❑ 1861 → el 62,1 % del total energètic estava a Catalunya.
 - El tèxtil absorbia més de tres quartes parts i el cotó més de la meitat.
 - Finals del XIX → 70% del consum era carbó i el 30% la hidràulica.

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

❖ L'avanç de la Revolució Industrial.

- ❑ Canvis en les formes de producció, de consum i les relacions socials.
 - S'introduí la infància i la dona en el treball fabril.
- ❑ Impuls de la mecanització seguint el procés general d'Europa.
- ❑ Nous productes de cotó i llana cap a un mercat interior creixent.
- ❑ Amb retard en relació amb altres zones d'Europa.
- ❑ La indústria siderometal·lúrgica no reïxi per falta de carbó i ferro.
 - L'excepció → *La Maquinista Terrestre i Marítima* (1855).
- ❑ La indústria pesant no es podia desenvolupar.
- ❑ La indústria catalana → cap als béns de consum (molta mà d'obra i baixa despesa energètica).
 - 1840 → el sector cotoner: 40%, el llaner: 27%, i la resta de la indústria el 33%.

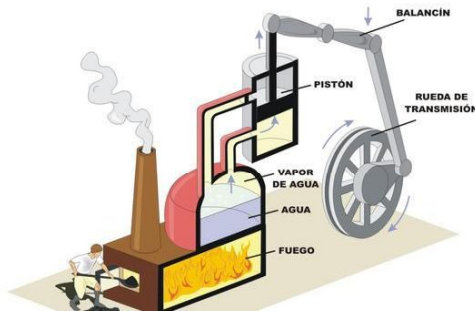

La Maquinista al segle XIX

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

❖ Factors influents.

- ❑ A favor → la màquina de vapor, les noves màquines tèxtils, el ferrocarril, els nous processos productius (fàbriques) i la capacitat creativa.
 - 1860 → la filatura de cotó i una part del tissatge ja mecanitzats.

Esquema d'una màquina de vapor

Filadora berguedana o maixerina

- ❑ En contra → baixa capacitat de consum espanyola, reducció dels mercats colonials, inestabilitat política, desinterès per la industrialització de la classe dirigent espanyola bàsicament agrària, i encariment dels tipus d'interès a causa de l'endeutament crònic i excessiu de l'Estat.
 - Falta de competitivitat a nivell internacional → demanava protecció.

... LA INDUSTRIALITZACIÓ (1844-1867) ...

La urbanització

❖ Expansió i reforma de les ciutats.

- ❑ A causa de l'expansió demogràfica.
 - Habitatges insalubres, problemes d'higiene i accidents laborals per l'aglomeració industrial.
- ❑ Primers passos → enderrocar muralles i construir claveguerams.
 - Obrint carrers més espaiosos i creant serveis públics d'aigua, gas i, a finals del XIX, electricitat.

❖ Barcelona emmurallada sense poder expandir-se.

- ❑ Van anar creixent els pobles de la rodalia que serien annexionats el 1897.
- ❑ 1854 → permís per enderrocar les muralles.
- ❑ 1859 → aprovació del pla d'Ildefons Cerdà, imposat per Madrid.
 - El projecte d'Antoni Rovira i Trias (inspirat en París) havia guanyat el concurs convocat per l'ajuntament i preferit per la burgesia.
- ❑ 1875 → enderrocament de les muralles de Girona, Lleida, Manresa, Valls.

SUMARI

La industrialització (1844-1867)

- ❖ La Dècada Moderada (1844-1854)
- ❖ El Bienni Progressista (1854-1856)
- ❖ La Unió Liberal (1858-1863)

El període revolucionari (1868-1873)

La Renaixença

LA DÈCADA MODERADA (1844-1854) ...

- ❖ 8 nov 1843 → inici del regnat d'Isabel II (amb 13 anys).
 - ❑ Declarada major d'edat per les Corts.
 - ❑ Després del cop d'Estat dels moderats contra l'amenaça de la revolució democràtica.
 - ❑ Amb el suport de la nova burgesia.

Isabel II a l'edat de 15 anys
(D.Calbo i R. de Castro, 1845)

... LA DÈCADA MODERADA (1844-1854) ...

- ❖ Govern dels moderats amb Narvaez com a president.
 - ❑ Imposició d'un centralisme autoritari.
 - La burgesia catalana inicialment ho va acollir amb entusiasme.
 - ❑ Militarització de la vida política.
 - ❑ Dret de vot reduït a una ínfima proporció dels ciutadans.
 - ❑ Prohibides les societats obreres de resistència al capital.
 - ❑ Restricció de la llibertat de premsa.
 - ❑ Aturament de les desamortitzacions de béns eclesiàstics.
 - ❑ La jerarquia eclesiàstica amb el control de l'ensenyament.
 - ❑ Es prohibí tota religió que no fos la catòlica.
 - Maçons i protestants obligats a la clandestinitat.
 - ❑ 1845 → revolta contra les quintes a moltes poblacions catalanes.
 - Sis anys de servei militar obligatori redimible amb diners.

... LA DÈCADA MODERADA (1844-1854) ...

❖ 1846-1849 → Segona Guerra Carlina o Guerra dels Matiners.

- ❑ Revolta catalana contra la dictadura dels moderats.
 - Per les quintes i l'impost sobre productes de primera necessitat.
- ❑ Set 1846 → aixecament de Benet Tristany a Solsona amb partides carlistes o montemolinistes.
- ❑ 1848 → entrada a Catalunya de Josep Masgoret i Ramon Cabrera, contrarestats per l'exèrcit governamental .
- ❑ 1849 → fundació del Partit Democràtic, l'ala esquerra del progressisme.

Batalla del Pasteral el 1849 (anònim)

- ❑ Partides demòcrates i progressistes van coincidir amb els carlistes contra l'enemic comú: el govern central moderat i l'exèrcit que es concentrava a Catalunya.
 - Proposta d'acord per aconseguir recuperar l'autonomia de Catalunya, de Tomàs Bertran i Soler, que no va tenir resposta.

... LA DÈCADA MODERADA (1844-1854) ...

- ❖ Posició dels liberals catalans, tan progressistes com moderats.
 - Volien un estat nacional però descentralitzat.
 - L'industrialisme com a model i no el capitalisme agrari lliurecanvista.
 - Inferioritat política dels catalans.
 - 1844-1854 → només el 10% dels governadors civils de Barcelona van ser catalans.
 - 27 governs d'Isabel II → només 6 ministres catalans, entre 354.
 - 1854 → formulació del federalisme per Pi i Margall.
 - En el seu llibre *La reacción y la revolución*.
- ❖ 1850 i 1853 → eleccions on els moderats van ser derrotats a Barcelona per una coalició de l'Institut Industrial de Catalunya.
 - Clara oposició dels conservadors catalans a l'autoritari govern moderat.

Francesc Pi i Margall
(Enciclopedia.cat)

... LA DÈCADA MODERADA (1844-1854)

❖ Gestació del catalanisme polític.

- ❑ A causa de la sensació de marginació dels catalans.
- ❑ La nació espanyola s'identificava amb la història, la llengua, la tradició artística i la literatura castellana.
 - Les catalanes excloses en els manuals, en l'ensenyament i en el discurs polític.
- ❑ Assumpció que la identitat catalana era considerada incompatible amb l'espanyola, que era assimilada a la castellana.
- ❑ Reivindicacions descentralitzadores i regionalistes , que eren equiparades a manifestacions separatistes i que en realitat no ho eren.
- ❑ 1850 → el 27% dels efectius de l'exèrcit espanyol estaven a Catalunya que no arribava al 10% de la població total d'Espanya.
 - El 60% del pressupost estatal es dedicava a les forces armades, concebudes sobretot com a policia interior.

SUMARI

La industrialització (1844-1867)

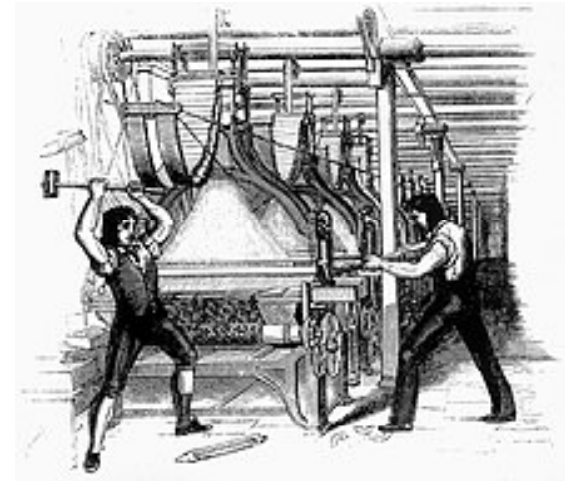
- ❖ La Dècada Moderada (1844-1854)
- ❖ El Bienni Progressista (1854-1856)
- ❖ La Unió Liberal (1858-1863)

El període revolucionari (1868-1873)

La Renaixença

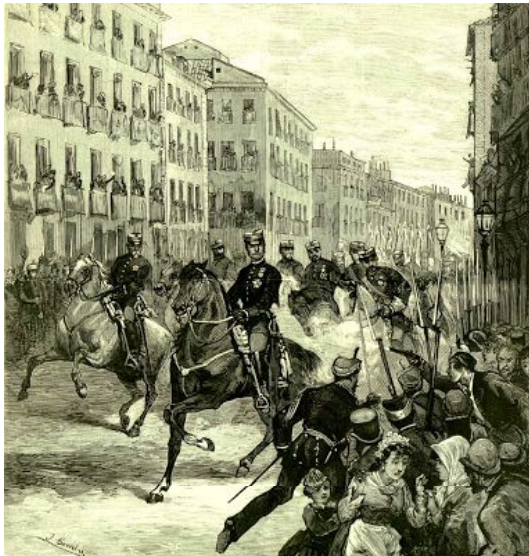
EL BIENNI PROGRESSISTA (1854-1856) ...

- ❖ Juny-juliol 1854 → pronunciament a Vicálvaro dels generals O'Donnell i Dulce.
 - ❑ Barcelona es va sumar a la revolta contra el govern moderat.
 - ❑ Espartero novament president del govern.
- ❖ A Catalunya:
 - ❑ Atac obrer contra les selfactines, considerades causa de la desocupació.
 - Després l'enderrocament de les muralles atenuaria la desocupació a Barcelona.
 - ❑ Les associacions obreres sortiren de la clandestinitat i obligaren els patrons a signar convenis col·lectius avalats pel governador civil.
 - ❑ 1855 → primera confederació sindical catalana per la unió de diferents societats obreres.

... EL BIENNI PROGRESSISTA (1854-1856) ...

- ❖ Maig 1855 → declaració de nou de l'estat de guerra.
 - ❑ Decretat per Juan Zapatero, governador militar de Catalunya.
 - ❑ La justificació → l'aixecament d'algunes partides carlistes, que no prosperaren.
 - ❑ Començament de la repressió contra el moviment obrer.

- Prohibició de les societats obreres i confiscació dels seus fons.
- Els patrons es negaren a negociar més convenis col·lectius.
- Josep Barceló, líder obrer, va ser executat després d'un consell de guerra sumaríssim, acusat de complicitat en un crim a Olesa de Montserrat.

... EL BIENNI PROGRESSISTA (1854-1856) ...

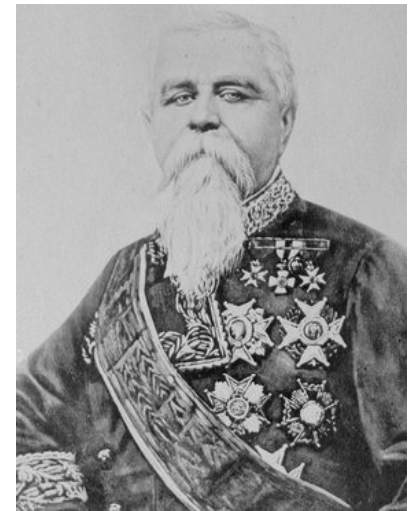
❖ 2-11 juliol 1855 → es declarà a Catalunya la primera vaga general a Espanya.

- ❑ Assassinat de Josep Sol i Pedrís, president de l'Institut Industrial de Catalunya.
- ❑ Les peticions dels obrers:
 - Jornada de 10 hores.
 - Prohibició del treball infantil.
 - Reconeixement dels sindicats.
 - Arbitratge laboral per comissions mixtes.
 - Possibilitat d'ingrés voluntari a la milícia nacional.
- ❑ Petició a les Corts, redactada per Pi i Margall i signada per 33.000 obrers, dels quals 22.000 eren catalans, que no va prosperar.
 - Des de Madrid el problema obrer era vist com a separatisme.

... EL BIENNI PROGRESSISTA (1854-1856)

- ❖ Juliol 1856 → cop d'Estat del general O'Donnell.
 - ❑ Espartero deixà el poder i tornaren els moderats amb Narvaez al davant.
 - ❑ Forta revolta al pla de Barcelona en defensa dels progressistes.
 - ❑ Dura repressió de Zapatero → 400 morts entre els civils i 66 entre la tropa.
 - Empresonaments, deportacions i afusellaments.
 - Destitució de l'Ajuntament.
 - Prohibició de les organitzacions obreres.
 - ❑ A Madrid → es demanava frenar la industrialització de Barcelona per acabar amb les revoltes obreres.
 - ❑ La burgesia catalana → d'acord amb el retorn a l'ordre però no amb la vella política dels moderats, demanava cercar un ample consens social.

Juan Zapatero
(Enciclopedia.cat)

SUMARI

La industrialització (1844-1867)

- ❖ La Dècada Moderada (1844-1854)
- ❖ El Bienni Progressista (1854-1856)
- ❖ La Unió Liberal (1858-1863)

El període revolucionari (1868-1873)

La Renaixença

LA UNIÓ LIBERAL (1858-1863) ...

- ❖ 1858 → fundació de la Unió Liberal per O'Donnell.
 - ❑ Força centrista entre moderats i progressistes.
 - ❑ També formaven part, entre altres, el general Prim, el general Serrano i Antonio Cánovas del Castillo.

Leopoldo O'Donnell (Wikipedia)

- ❑ 1858-1863 → O'Donnell president del govern.
 - Comptà inicialment amb la confiança de Mañé i Flaquer, de Duran i Bas, i de Reynals i Rabassa.
- ❑ Assaig d'una política exterior a imitació de les grans potències colonials, sense resultat.
 - Les victòries de Prim al Marroc (Los Castillejos i Wad-Ras) augmentaren el seu prestigi i la confiança per redreçar la nació.
- ❑ El centralisme i el clientelisme dels governs de la Unió Liberal acabarien decebant els conservadors catalans.

... LA UNIÓ LIBERAL (1858-1863)

- ❖ 1864 → tornada dels moderats al poder.
 - ❑ Narvaez altra vegada president del govern.
 - ❑ 1866 → Duran i Bas encara presentaria a les Corts un projecte de descentralització administrativa i substitució de les províncies per les "regions històriques".
 - Narvaez va fer just el contrari → desposseí les diputacions provincials de competències i recursos que ja tenien reconeguts.
 - ❑ Pronunciaments fracassats de Prim que romandrà a l'estranger, mentre republicans i dirigents obrers a la clandestinitat.
 - ❑ La situació econòmica era pèssima.
- ❖ A l'exili, republicans i progressistes contra Isabel II.
 - ❑ Agost 1866: Pacte d'Ostende → per iniciativa del general Prim, firmat pel Partit Progressista i el Partit Demòcrata, per destronar Isabel II.
 - 1868 → s'hi afegiria la Unió Liberal.

*Manuel Duran i Bas
(R.Casas, XIX)*

SUMARI

La industrialització (1844-1867)

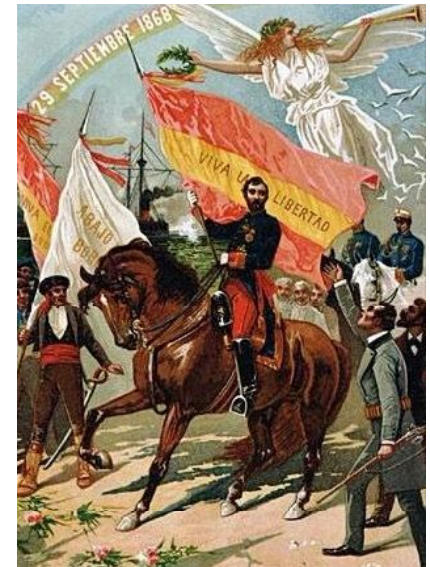
- ❖ La Dècada Moderada (1844-1854)
- ❖ El Bienni Progressista (1854-1856)
- ❖ La Unió Liberal (1858-1863)

El període revolucionari (1868-1873)

La Renaixença

EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

- ❖ 1868 → Crisi de subsistències.
 - ❑ Dos anys sense pluja, elevat preu del blat, terrible crisi industrial, captaires famolencs cercaven menjar i almoines pels pobles.
- ❖ Burgesos liberals i obrers contra la política de Narvaez.
 - ❑ Voluntat de canviar el sistema polític → calia destruir la monarquia.
- ❖ Setembre 1868 → pronunciament, a Cadis, dels generals Serrano i Prim i l'almirall Topete.
 - ❑ La reina va haver de sortir vers l'exili.
 - ❑ Al mateix temps → esclatava la Primera Guerra de Cuba, que duraria 10 anys.
 - Amb molt ressò a Catalunya pels vincles de moltes poblacions del litoral i molts indians.
 - Abril 1869 → la Diputació de Barcelona reclutà un miler de voluntaris per anar a lluitar a l'illa.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

- ❖ A Catalunya → gran pes de les forces de to republicà i federal.
 - ❑ Es cremaren símbols, presons, casetes de burots, etc.
 - ❑ Es reclamaren llibertats d'expressió, associació, culte, reunió, etc.
- ❖ S'acabaria implantant:

Puerta del Sol de Madrid el 29 de setembre de 1868

- el sufragi universal masculí per majors de 25;
- la llibertat de culte;
- l'elecció democràtica dels alcaldes;
- el dret d'associació obrera;
- quedaven abolides les quintes i suprimida la taxa de consums.

- ❖ El republicanisme federal assumia el reformisme social.
 - ❑ A Catalunya → el republicanisme federal dominava les classes populars.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

- ❖ Prim i els altres generals no volien ni la revolució social ni un sistema republicà.

Govern provisional de 1869 (Wikipedia)

- ❑ Govern provisional del general Serrano.
 - Amb Prim al Ministeri de la Guerra.
 - Suspensió de les juntes revolucionàries i desarmament de la milícia.
 - Es volia un règim autoritari i centralista.
 - El moviment revolucionari ràpidament decapitat per Serrano i Prim.

- ❖ Desembre 1868 → primeres eleccions municipals.
 - ❑ A Barcelona → 30 regidors pels republicans federals i 17 pels monàrquics.
- ❖ Gener 1869 → eleccions generals per sufragi universal.
 - ❑ A Catalunya majoria de diputats republicans federals (28 de 37) mentre a la resta de l'Estat eren minoria → en total a la cambra eren 57 de 304.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

❖ El moviment federal i republicà.

- ❑ Lluità contra la política del general Serrano.
 - Després s'oposaria al rei Amadeu i finalment a la República unitària.
- ❑ Contra el règim centralista format per progressistes, unionistes i demòcrates, que no transformaren l'estructura de l'Estat.
 - El federalisme atreia obrers i pagesos parcera pel seu reformisme social que la burgesia no volia.
- ❑ Propugnava la desaparició de l'estat centralista i la creació de regions federals tenint com a base l'autonomia municipal.
 - Els principals teoritzadors → Francesc Pi i Margall, Valentí Almirall, ..., membres del Partit Republicà Democràtic Federal.
 - Sense intencions independentistes.
 - Amb el federalisme s'esperava resoldre la revolta cubana i aconseguir la unió amb Portugal.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

❖ El federalisme català dividit en dues branques.

a) La moderada → *els benèvols*.

- Partidaris de la federalització des de dalt, sense ruptura de l'aparell.
- Acusaven els intransigents de ser més catalanistes que no pas federals.
- A Barcelona tenien com a portaveu *La Razón*.
- Francesc Pi i Margall.

b) La radical → *els intransigents*.

- L'única república federal democràtica només es podia implantar des de la perifèria i des de la base, insurreccionalment si no hi havia més remei.
- Acusaven els benèvols de ser descentralitzadors no autèntics federals.
- El seu portaveu a Barcelona era *El Estado Catalán*.
- Valentí Almirall.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

❖ Maig 1869 → Pacte de Tortosa.

- ❑ Convocat per Valentí Almirall.
- ❑ Reuní representants de les forces republicanes federals de l'antiga Corona d'Aragó.
- ❑ Es reafirmaven els principis federals estrictes, rebutjant el separatisme polític.

❖ Pactes similars a altres ciutats de l'Estat.

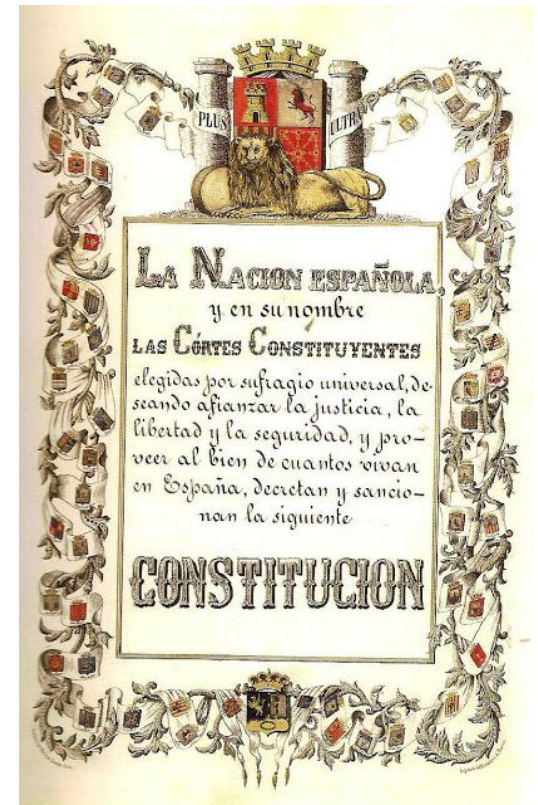
- ❑ Córdoba, Valladolid, Santiago, Eibar.
- ❑ 30 juliol 1869 → culminació a Madrid amb el Pacte Nacional.
- ❑ Malgrat tot, molts federals espanyols confonien el federalisme amb una simple descentralització, sense reconeixement de sobirania de les parts.

Valentí Almirall (Viquipèdia)

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

- ❖ Setembre 1869 → s'aprovà una Constitució monàrquica, tot i no haver-hi rei.
 - ❑ Aixecament republicà a Catalunya, amb ramificacions a Saragossa i València.
 - A Tarragona → avalot en el qual morí el governador civil.
 - A Reus → es proclamà la República Federal.
 - A Valls → es cremà el Registre de la Propietat.
 - A Barcelona → es constituí una junta revolucionaria que cridà a la revolta.
 - A l'Empordà → els revoltats eren milers d'obriers del suro.
 - ❑ Insurrecció vençuda pel general Prim.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

- ❖ Prim a la cerca d'un nou rei → Amadeu de Savoia, fill del rei Víctor Manuel II.
 - ❑ Després de la negativa d'alguns candidats i del rebuig de les Corts a d'altres.
 - ❑ Catòlics espanyols escandalitzats.
 - Víctor Manuel havia deixat al papa Pius IX sense els Estats Pontificis i sense la ciutat de Roma.
 - ❑ 30 dic 1870 → Prim era assassinat a Madrid, just el dia abans de l'arribada d'Amadeu.
 - Havia cercat una negociació amb els revoltats cubans, considerant una cessió de l'illa als Estats Units.
 - ❑ Fracàs del Pacte de Tortosa → reforçament del centralisme.
- ❖ 1870 → insurrecció contra les quintes.
 - ❑ Sufocada pel general Gaminde que va bombardejar Gràcia.
 - ❑ Els federals presos foren deportats a les presons de les Illes Balears.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

❖ Gener 1871-Febrer 1873 → Amadeu I rei d'Espanya.

- ❑ Elegit per les Corts el novembre de 1870.
- ❑ Desconeixedor de la realitat espanyola.
- ❑ Sense el suport del seu avalador: Prim.
- ❑ Rebutjat pels carlins, els republicans, l'Església i l'aristocràcia borbònica.
- ❑ Inestabilitat política → sis governs i tres eleccions generals.
- ❑ Caos polític i caos econòmic.
- ❑ 1871-1872 → eleccions amb un alt abstencionisme.
 - A Barcelona votà el 30% del cens.
 - Davallada dels republicans federals a Catalunya.
- ❑ Sense aliats, Amadeu I no tingué possibilitats de continuar → abdicà l'onze de febrer de 1873.

Amadeu I d'Espanya
(Enciclopedia.cat)

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

❖ 1872-1876 → Tercera Guerra Carlina.

Carles VII (Viquipèdia)

- ❑ Al País Basc, Navarra, Catalunya i el Maestrat.
- ❑ Carles VII prometé als pobles de l'antiga Corona d'Aragó recuperar els seus antics furs.
- ❑ S'arribaren a ocupar les ciutats de Reus, Vic, Manresa, la Seu d'Urgell, entre altres.
- ❑ 1874 → formació d'una junta carlista de govern a Sant Joan de les Abadesses.
- ❑ Nov 1875 → final de la guerra a Catalunya (al País Basc el febrer de 1876).

❖ 1876 → el carlisme i el republicanisme federal, fracassats.

El particularisme català va haver de cercar un instrument propi deslligat dels partits espanyols.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

- ❖ La burgesia catalana a la defensiva.
 - ❑ Per la política lliurecanvista del govern.
 - ❑ Pel moviment obrer, on es difonien idees revolucionàries.
 - 1868 → s'havia creat Les Tres Classes de Vapor, principal societat obrera de Catalunya amb 8.500 afiliats, aplegant els tres rams de la indústria tèxtil: filadors, teixidors i jornalers.
 - ❑ Compartia la intransigència contra els insurgents cubans.
 - Consideraven necessari el manteniment de l'esclavitud per refrenar les aspiracions dels criolls i conservar el domini espanyol.
 - 1872 → s'oposaren a l'abolició gradual de l'esclavitud a Puerto Rico, com a pròleg de la que esdevindria a Cuba el 1886.
- ❖ 1870 → dos fenòmens a Catalunya:
 - a) Penetració del col·lectivisme internacional en la versió bakuninista.
 - b) La constitució de la Jove Catalunya.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

❖ L'anarquisme a Catalunya i a Espanya.

- ❑ 1870 → un nucli internacionalista català s'adherí a l'Aliança de la Democràcia Socialista, organització anarquista fundada per Bakunin.
- ❑ 1870 → primer Congrés Obrer celebrat a Barcelona.
 - Es va adherir a l'AIT, la Primera Internacional, constituïda el 1864.
 - La Federació Regional Espanyola de l'AIT es declarà apolítica.
 - Distanciament amb el republicanisme federal.
- ❑ 1872 → Congressos de la FRE de l'AIT a Saragossa i Còrdova.
 - Expulsió de la minoria marxista, radicada a Madrid.
 - A Catalunya → oposició a crear un partit polític estrictament obrer i adherit a les tesis marxistes.
- ❑ 1873 → la FRE de l'AIT tenia uns 30.000 afiliats.
 - Dues tercers parts a Catalunya i la resta entre València i Andalusia.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

❖ La Jove Catalunya.

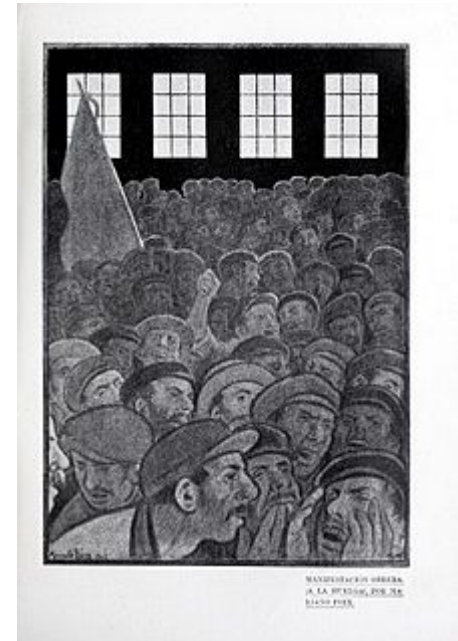
- ❑ Fundat el 1870 seria el primer grup obertament catalanista.
 - Es va mantenir fins al 1875.
- ❑ Influït pel romanticisme.
- ❑ Defensors de la llengua i la cultura catalanes.
- ❑ Amb vocació de portar la Renaixença literària al terreny cívic i polític.
- ❑ Fundadors → Àngel Guimerà, Pere Aldavert, Josep Roca i Roca, Antoni Aulèstia, Francesc Matheu, Lluís Domènech i Montaner, ...
- ❑ El portaveu → *La Gramalla* i més tard el setmanari *La Renaixensa*.
- ❑ És considerada precedent de la Unió Catalanista, partit polític que es fundaria el 1891.

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873) ...

❖ Un món obrer en ebullició i reprimit.

- ❑ La força industrial catalana convertí Catalunya en la punta de llança d'iniciatives de constitució de sindicats.
- ❑ Els fracassos polítics empenyeren sectors cap a l'apoliticisme, el desengany o l'acció directa.
 - Allunyament obrer de la política.
 - Defensa d'uns principis revolucionaris.
 - Configurà la futura aparició de la CNT (1910).
- ❑ Durant la Restauració el moviment obrer es refugià en activitats solidàries, recreatives i formatives.
 - Les reivindicacions eren sistemàticament castigades.
 - Tanmateix, van continuar les campanyes per la jornada de vuit hores, prohibició del treball als menors de 14 anys i el dret d'associació.

Manifestación obrera ¡A la huelga!
(M.Foix, 1910)

... EL PERÍODE REVOLUCIONARI (1868-1873)

❖ La comunicació, element de millora social.

- ❑ La taxa d'alfabetització anava creixent a Catalunya.
- ❑ Casinos, centres i ateneus → discussions i intercanvis intel·lectuals.

- Difusió de les teories de Darwin ⇒ davallada de la influència de l'Església.
- Associacionisme (ateneus), excursionisme (CEC), cant coral (Clavé), moviment periodístic.
- Objectiu → la formació popular en el catalanisme polític.
- ❑ Fulletons i novel·les populars afavorien una moral laica, tot i que conservadora.
 - *La Campana de Gràcia*, *L'Esquella de la Torratxa*, *La Tramuntana* → transmetien ideologies partidàries del progrés.
- ❑ Extensió de la maçoneria, el cooperativisme, etc. → en desacord amb la ideologia dominant projectaven una nova moral.

SUMARI

La industrialització (1844-1867)

- ❖ La Dècada Moderada (1844-1854)
- ❖ El Bienni Progressista (1854-1856)
- ❖ La Unió Liberal (1858-1863)

El període revolucionari (1868-1873)

La Renaixença

LA RENAIXENÇA ...

Propòsit → mirar enrere per consolidar un marc cultural diferent de l'espanyol, amb referents culturals propis.

- ❖ 1833 → publicació de l'*Oda a la pàtria*, de Bonaventura Carles Aribau.
 - ❑ Obra considerada l'inici de la Renaixença.
 - ❑ Associació de la llengua amb la pàtria, idea clau del futur catalanisme.
- ❖ 1841 → Rubió i Ors publicava el seu primer llibre de poesies, amb el pseudònim "Lo Gaiter del Llobregat".
 - ❑ "Catalunya pot aspirar encara a la independència, no a la política, però sí a la literària".
- ❖ 1859 → restauració dels antics Jocs Florals.
 - ❑ Plataforma de difusió i consagració socials de la Renaixença.

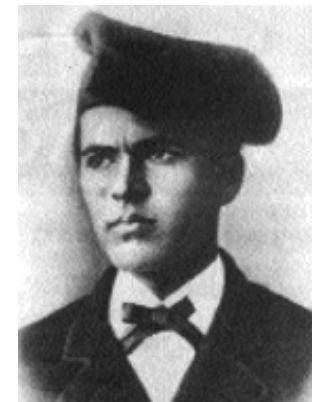
B.C. Aribau (J.Espalter, 1844)

... LA RENAIXENÇA ...

- ❖ Anys 1860's → èxit del teatre català (important socialment).
 - ❑ 1863 → inauguració del teatre Romea .
 - ❑ 1865 → primer drama català: *Tal faràs, tal trobaràs*, de Vidal Valenciano.
 - ❑ 1866 → *Les joies de la Roser*, de Frederic Soler "Pitarra".
- ❖ 1862 → primera novel·la en català des de *Tirant lo Blanc* → *L'orfeneta de Menargues o Catalunya agonitzant*, d'Antoni de Bofarull.
 - ❑ Més tard arribarien les de Narcís Oller (*L'escanyapobres*, *La febre d'or*, ...) i les de Josep Pin i Soler.
- ❖ Primeres revistes i diaris en català.
 - ❑ 1879-1881 → *Diari Català*, fundat per Valentí Almirall, primer diari escrit íntegrament en català.
 - ❑ 1881 → *La Renaixensa* passà de setmanal a diari.

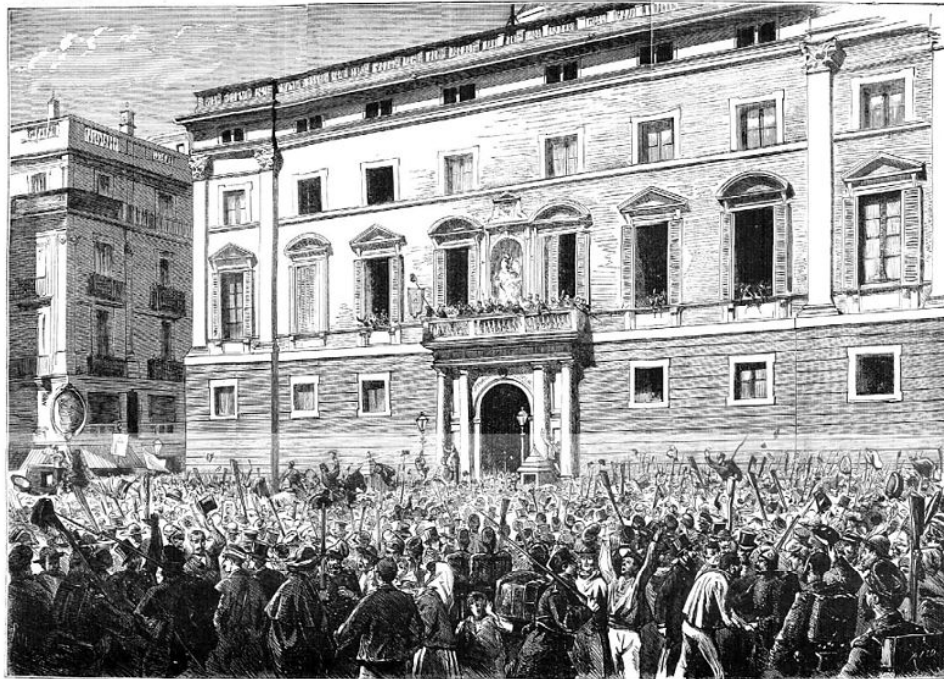
... LA RENAIXENÇA

- ❖ Sobre la història de Catalunya.
 - ❑ 1860-1863 → *Historia de Cataluña y de la Corona de Aragón*, de Víctor Balaguer .
 - ❑ 1888 → primera història de Catalunya en català, d'Antoni Aulèstia.
- ❖ Anys 1860's → el català desterrat dels llibres parroquials i el castellà obligatori en les escriptures notarials.
 - ❑ La correspondència privada, que en el segle XVIII es feia molt sovint en català, va passar a fer-se en castellà al segle XIX.
- ❖ A partir dels 1870's → prestigi interior i exterior de la literatura catalana.
 - ❑ Jacint Verdaguer → *L'Atlàntida* (1877), *Canigó* (1885).
 - ❑ Àngel Guimerà → *Mar i Cel* (1888), *Maria Rosa* (1894), *Terra Baixa* (1897).

Jacint Verdaguer (Viquipèdia)

... i després → la Primera República, la Restauració Borbònica i les primeres passes del catalanisme polític (1873-1900)

BARCELONA.—Proclamación de la república: aspecto de la plaza de San Jaime en la mañana del 21 de Febrero.

Proclamació de la República a Barcelona el 21 de febrer (J.L. Pellicer, 1873)